

Marcin Nabożny

"Zarys dziejów parafii w Ostrowach Tuszowskich", Sławomir Zych, Kolbuszowa 2012 : [recenzja]

Rocznik Kolbuszowski 13, 241-244

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

[Recenzja]: Ks. Sławomir Zych, *Zarys dziejów parafii w Ostrowach Tuszowskich*, Kolbuszowa 2012, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej, ss. 74, ISBN 978-83-60944-29-5

Recenzowana publikacja ks. dr. Sławomira Zycha – pracownika naukowego w Ośrodku Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, a zarazem kapelana leśników oraz opiekuna naukowego sanktuariów NMP w diecezji rzeszowskiej – wpisuje się w podejmowany od wielu lat profil badań naukowych autora. Jako redaktor naczelny „Rocznika Kolbuszowskiego” od 2009 roku, a wcześniej autor wielu publikacji dotyczących terenu dawnej Puszczy Sandomierskiej, jest osobą, która ma bardzo dobre przygotowanie do podejmowania tego typu opracowań. Solidny warsztat naukowy autora daje się zauważyć od pierwszych stron książki. Autor zadbał bowiem o niezbędne dla prac naukowych elementy, takie jak aparat naukowy, opinia profesorska do druku, bogata bibliografia. Publikacja, pomimo niewielkiej objętości, została przygotowana z dużą starannością naukową, o czym świadczy ponad 190 przypisów na ponad czterdziestu stronicach w formacie A5. Pomimo naukowego podejścia autora tekst jest napisany w sposób bardzo przystępny i zachęca do lektury.

Należy na wstępie odnotować, iż prezentowana publikacja jest już trzecim wydaniem. Pierwsze ukazało się w Kolbuszowej w 2003 roku¹, a drugie w Mielcu w 2006 roku². Oba wydania spotkały się z wielkim zainteresowaniem, stąd autor na zlecenie parafii pw. Wniebowzięcia NMP

¹ W. Mrocza, *Kolejna książka Ks. Sławomira Zycha*, „Przegląd Kolbuszowski”, 2003, nr 121, s. 3.

² J. Królikowski, [rec.:] Sławomir Zych, *Zarys dziejów parafii w Ostrowach Tuszowskich*, Mielec 2006, ss. 72, „Studia Regionalne”, 2008, t. 1, s. 322-323; S. Zych, *Kilka uwag*

w Ostrowach Tuszowskich przygotował kolejne wydanie, które ukazało się jako nr 35 w serii wydawniczej „Varia Kolbuszowskie”. Podobnie jak we wcześniejszych, tak i w obecnym, autor ma świadomość, iż przedkłada czytelnikowi zarys dziejów parafii, który nie pretenduje do naukowej monografii. Niemniej jednak prezentowana w książce bibliografia stanowić może bazę do solidnego opracowania ciekawej historii tej parafii.

Wieś Ostrowy Tuszowskie położona jest na skraju dawnej Puszczy Sandomierskiej. Od najdawniejszych czasów była wsią królewską. Data erekcji parafii nie jest dokładnie znana – akt erekcyjny zaginął, o czym wspominają akta z XVII wieku. Pewną jest data aktu donacyjnego Króla Zygmunta Augusta tj. 1566 rok i należy przyjąć lata panowania tego króla jako czas założenia parafii. Drewniany kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP wzniesiono w 2. połowie XVI wieku. Konsekwował go krakowski biskup pomocniczy Tomasz Oborski 6 września 1634 r. Kościół, rozebrany w 1902 roku, powstał jako kościół wotywny. Według przekazów ustnych w miejscu, gdzie stoi kościół, na skraju Puszczy, znużony polowaniem rycerz, zasnął pod modrzewiami. We śnie objawiła mu się Matka Boska i powiedziała: „Przyszłam tu z Włoch i tu mi postawisz kościół”. Rycerz, nie żałując kosztów, zbudował kościół z modrzewia. Inne podanie mówi o źródelku wypływającym 100 metrów od kościoła, które to źródelko, wskazała temu rycerzowi Matka Najświętsza w nowym objawieniu. Faktem jest, że ze źródelka do niedawnych czasów ludzie czerpali wodę na choroby oczu. Obecnie staraniem proboszcza i parafian odtworzono i udostępniono ujęcie wody ze źródelka³.

Obecną, murowaną świątynię wzniesiono w latach 1901-1902. Konsekwował ją 19 października 1902 r. bp tarnowski Leon Wałęga. W 1908 roku wewnątrz świątyni ubogacił secesyjną polichromią lwowski artysta malarz Julian Kruczkowski. W neogotyckim wnętrzu, w ołtarzu głównym znajduje się łaskami słynący obraz „Madonny z Puszczy”. Prawdopodobnie umieszczenie tego obrazu w wielkim ołtarzu łączy się z konsekracją kościoła (około 1630-1640). Obraz ten od kilku stuleci czczony był jako łaskami słynący, o czym świadczą liczne wota. Świadectwem żywego przywiązania wiernych do „Madonny z Puszczy” jest duża frekwencja w cotygodniowej Nowennie ku Jej czci oraz składane prośby i podziękowania za Jej wstawiennictwem. Szczególną czcią otaczają ten wizerunek leśnicy, którzy obrali ją jako swoją Patronkę. Obraz jest kopią obrazu Matki Bożej Śnieżnej z rzymskiej bazyliki Santa Maria Maggiore. Ostrowski wizerunek powstał prawdopodobnie

na marginesie recenzji pióra ks. Janusza Królikowskiego, „Rocznik Mielecki”, 2007-2008, t. 10-11, s. 315-316.

³ *Schematyzm diecezji rzeszowskiej, Rzeszów 2010, s. 476.*

około 1630 roku. Według tradycji miał być darem królewskim w związku z konsekracją pierwszego kościoła parafialnego⁴.

Od lat 90. XX wieku świątynia stała się szczególnym miejscem dla leśników, którzy od 2006 roku mają tu doroczne spotkanie. Do parafii należą dwie kaplice: w miejscowości Przyłęk pw. Świętego Stanisława Kostki, poświęcona w 1990 roku przez bpa Piotra Bednarczyka z Tarnowa. Druga kaplica znajduje się w Szydłowcu. Jest to stara szkoła adaptowana na cele kultowe⁵.

W parafii liczącej 1785 wiernych działają Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży (45 osób), Liturgiczna Służba Ołtarza (71 osób), Rada Duszpasterska (16 osób), Róże Różańcowe (19 róż), Stowarzyszenie Przyjaciół Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie (17 osób)⁶.

Omawianą publikację o parafii w Ostrowach Tuszowskich otwiera słowo wstępne bpa Edwarda Białogłowskiego z Rzeszowa oraz przedmowa podpisana przez Józefa Prade – Nadleśniczego Nadleśnictwa Mielec, Jana Kraczkę – Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie oraz ks. Ryszarda Madeja – Kustosza Sanktuarium w Ostrowach Tuszowskich. Autor książki prezentuje kolejno genezę i początki parafii, jej przynależność do struktur kościelnych, terytorium i ludność, uposażenie, miejsca kultu (kościół parafialny, kościół w Sarnowie, kościół filialny w Przyłęku i kaplicę w Szydłowcu), wymienia pracujących duszpasterzy (proboszczów od połowy XVII wieku i wikariuszy od końca XIX wieku). Następnie opisane są instytucje na terenie parafii (szkoła parafialna, szpital ubogich, bractwa). Przedmiotem kolejnej części pracy jest kult łaskami słynącego wizerunku Madonny z Puszczy. Publikacja zawiera także wykaz skrótów oraz aneks, który zawiera tekst autorstwa Aliny Ziętek-Salwik pt. *Rycerz św. Huberta*, w którym zawarta jest zwięzła sylwetka przedstawiciela rodu kolatorów Ostrów Tuszowskich Jana Zdzisława Włodka (1885-1940)⁷. W publikacji ks. S. Zycha zamieszczone zostały mapy, ryciny, pieczęcie oraz fotografie czarno-białe i kolorowe ukazujące wczoraj i dziś parafii.

Bardzo cenną zawartością tej publikacji jest bibliografia. Stanowi ona swoisty kompas dla przyszłych badaczy przeszłości wsi i parafii

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże, s. 477.

⁷ Jan Zdzisław Włodek urodził się 30 sierpnia 1885 r. w Dąbrowicy. Był legionistą, dyplomata polskim, profesorem zwyczajnym Uniwersytetu Jagiellońskiego, właścicielem ziemskim, społecznikiem, więźniem niemieckiego obozu koncentracyjnego Sachsenhausen. Zmarł 19 lutego 1940 r. Został pochowany w rodzinnym grobowcu w Niegowici.

w Ostrowach Tuszowskich. Autor zawarł w niej wykaz źródeł archiwalnych znajdujących się w Archiwum Historycznym Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Archiwum Kapituły Metropolitalnej w Krakowie, Archiwum Kapituły Sandomierskiej w Sandomierzu, Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, Archiwum Parafialnym w Ostrowach Tuszowskich, a także wykaz dwunastu źródeł drukowanych i pięćdziesięciu dziewięciu opracowań. Przyszłych badaczy dziejów parafii w Ostrowach Tuszowskich, oprócz wskazanych przez ks. S. Zycha archiwów i publikacji, należy także odesłać do Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, gdzie w Tekach Kotuli znajduje się m.in. skrót pracy ks. Dominika Litwińskiego, dokonany przez Franciszka Kotulę, z kilkoma ciekawymi dopiskami.

Kolejne wydanie *Zarysu dziejów parafii w Ostrowach Tuszowskich* zostało przygotowane w związku z koronacją łaskami słynącego wizerunku Madonny z Puszczy, Patronki Leśników, Pani Ziemi Kolbuszowskiej. Starania o koronację Madonny rozpoczęto w 2006 roku. Uroczystość koronacyjna odbyła się 19 maja 2012 r. o godz. 11⁰⁰. Przewodniczył jej biskup rzeszowski Kazimierz Górny, a homilię wygłosił biskup pomocniczy wrocławski Edward Janiak – krajowy duszpasterz leśników. W uroczystościach koronacji obrazu wzięło udział około 5 tysięcy wiernych⁸. Wydarzenie to było jednym z najistotniejszych w dziejach tej parafii i odbiło się echem w wielu tytułach prasowych, stąd w kolejnych wydaniach tej lub innych publikacji o parafii powinno zostać dokładnie przedstawione.

Od aktu koronacji łaskami słynącego obrazu z Ostrów Tuszowskich, miejscowość ta w sposób szczególny zaznaczyła się na mapie diecezji rzeszowskiej. Doceniając i bazując na wykonanej przez ks. S. Zycha pracy, należałoby podjąć szeroką kwerendę i kompleksowe opracowanie dziejów wsi i parafii, które pozwoli ukazać w świetle najnowszych badań przeszłość i aktualną działalność jednego z sanktuariów na terenie lokalnego Kościoła.

Po dziesięciu latach od ukazania się pierwszego wydania tej książki nie straciły na ważności słowa Wojciecha Mroczi – wybitnego znawcy przeszłości Puszczy Sandomierskiej – który wysoko oceniając publikacje ks. S. Zycha, zanotował słowa aktualne także dziś: „Książka ta jest na pewno cennym przyczynkiem do poznania dziejów Kościoła na terenie Puszczy Sandomierskiej i inspiruje do nowych przemyśleń i weryfikacji niektórych sądów i hipotez. Winna się ona znaleźć (...) we wszystkich bibliotekach funkcjonujących w (...) regionie. Powinni przeczytać ją (...) wszyscy, którym bliska jest przeszłość tej ziemi (...)”⁹.

⁸ Uroczystość Koronacji Obrazu Madonny z Puszczy, „Przegląd Kolbuszowski”, 2012, nr 224, s. 3-4.

⁹ W. Mrocza, *Kolejna książka Ks. Sławomira Zycha*, s. 3.